

Pædagogisk læreplan

• **RUDME** FRISKOLE
BØRNEHAVE
VUGGESTUE

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for personalets pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner i relation til de intentioner, mål og krav, som fremgår af dagtilbudsloven. I teksten finder du løbende links til supplerende informationer på vores og andre relevante hjemmesider.

Læreplanen er et fagligt dokument, hvor du som læser får et kig ind i det pædagogfaglige rum. Efter hvert afsnit indsætter vi beskrivelser, hvor du kan læse om, hvordan personalet omsætter den pædagogiske læreplans intentioner og mål i praksis. Du vil her blive præsenteret for to pædagogiske værktøjer *Miniprojektbeskrivelser* og *Praksisfortællinger*, som personalet bruger i arbejdet med pædagogisk læreplanlægning.

Et *Miniprojekt* er en handling eller et forløb, som sættes i gang af en eller flere pædagogiske medarbejdere, med henblik på at planlægge, undersøge, evaluere og udvikle pædagogisk praksis. *Praksisfortællinger* er fortællinger om udvalgte episoder fra pædagogisk praksis, fortalt af pædagogiske medarbejdere, med henblik på at formidle, undersøge og udvikle den pædagogiske praksis. Formålet med at bruge disse værktøjer er, at realisere det pædagogiske grundlag og mål i den pædagogiske læreplan.

Gennem personalets beskrivelser får du mulighed for at følge deres overvejelser og valg, når de udvikler og udfolder pædagogikken inden for læreplanens forskellige områder og temaer. Vores pædagogiske læreplan opdateres løbende med nye projekter og fortællinger fra praksis.

Vi håber du finder relevant viden og indsigt undervejs – rigtig god læselyst!

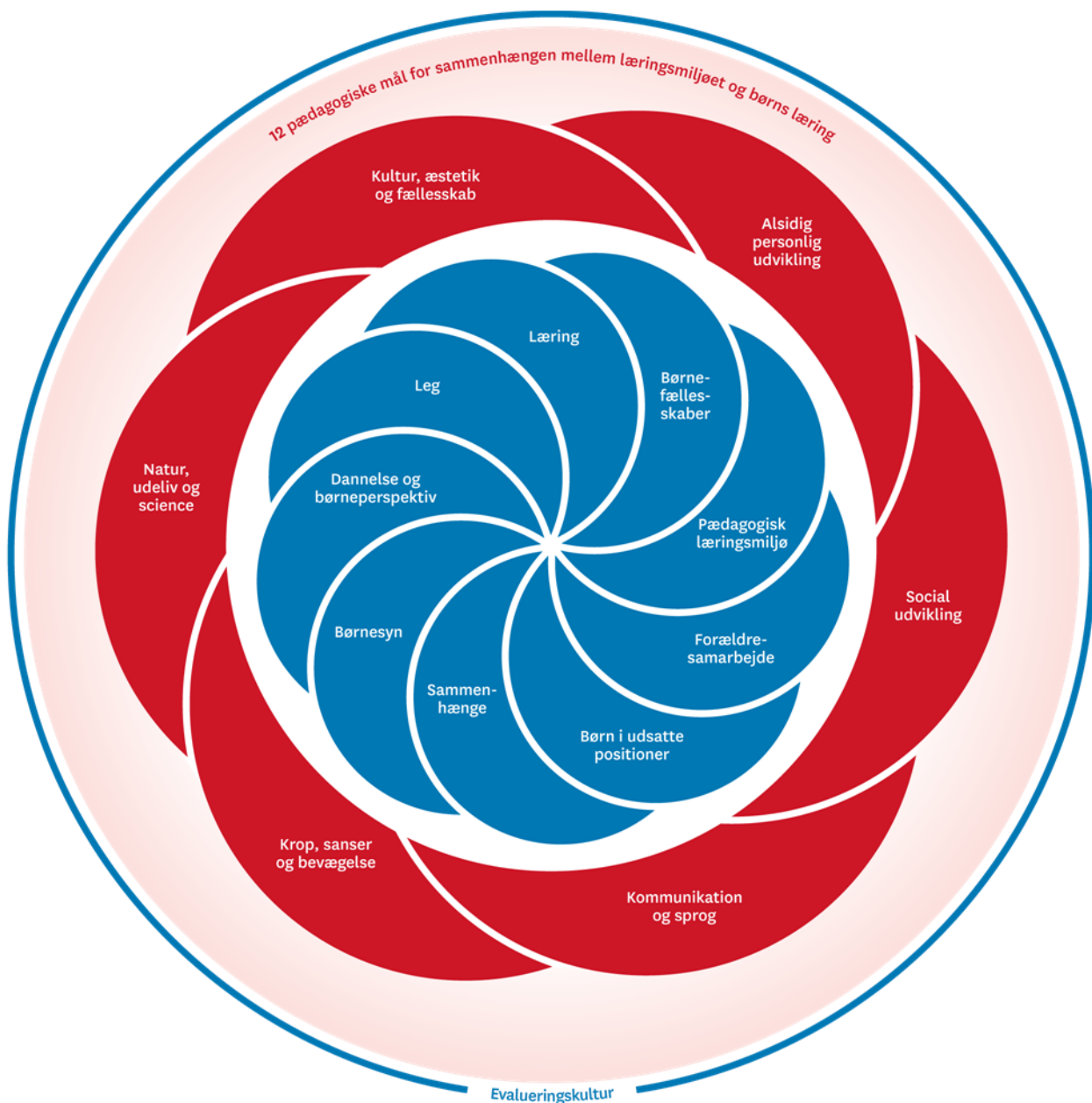
Dette er et materiale fra Faaborg-Midtfyn Kommune.

Der er hentet inspiration fra Børne- og Undervisningsministeriets "Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold" samt "Skabelon til pædagogisk læreplan".

Miniprojektskabelonen er udarbejdet i samarbejde med UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole.

Skabelon til praksisfortællinger er udarbejdet med inspiration fra "Pædagogens grundfaglighed -Grundbog til pædagoguddannelsen", DAFOLO.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der løbende til publikationen.

I Faaborg-Midtfyn kommune har vi udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med, at holde styr på temaer og mål i den pædagogiske læreplan. Det gælder både når vi planlægger vores hverdag med børnene, samt når vi reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer, vi skaber, og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

Læringsblomsten findes også i en papirudgave, som du kan se et eksemplar af, hvis du henvender dig til personalet i vores dagtilbud.

Vi anvender blandt andet Læringsblomsten, når vi arbejder med *Miniprojekter* og *Praksisfortællinger*. Læringsblomsten giver os et overblik, når vi skal forholde os til læreplanens 6 indholdstemaer, samt de 12 mål for sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Temaer og mål er fastlagt via lovgivningen, og således fælles for alle dagtilbud i landet.

Hvis du vil vide mere om, hvordan personale og bestyrelser er blevet klædt på til at styrke arbejdet med pædagogisk læreplanlægning, kan du finde yderligere information på [Faaborg-Midtfyn Kommunes hjemmeside](#)

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold.

Vi er en lille institution, vi er normeret til 10 vuggestuebørn og 23 børnehavebørn.

Vi ligger på landet, tæt på marker og skov.

Lokalsamfundet er meget aktivt, og vi har et godt samarbejde.

Vi har nogle meget aktive forældre, stor opbakning i hverdagen, på arbejdsdage og ved arrangementer

Vi ligger lige ved siden af Rudme Friskole, som vi har et godt samarbejde med, de store arrangementer i løbet af året holder vi sammen.

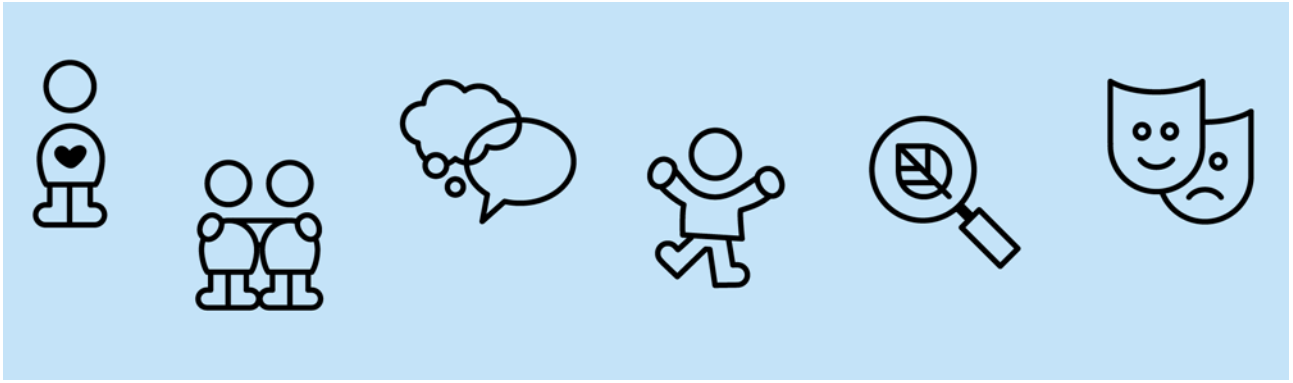
Vi er meget ude, vi bruger både vores og skolens udeområder, er tit i skoven, da den ligger lige om hjørnet.

Vores placering gør, at vi ikke kan komme med offentligt transport, men vi har en Christiania cykel, hvor vi tager på længere ture, med de seks børn der kan være i den.

De pædagogiske voksenstyrede aktiviteter foregår primært om formiddagen, og ofte ude.

Det er af stor betydning for os, at børnene mærker nærværende og engagerede voksne, dagens rutiner er vigtige, da det skaber tryghed hos børnene.

Overgange fra vuggestue til børnehave og senere til skole, er tryk, da børnene er vant til at færdes der.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Her beskriver vi, hvordan de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os. De øvrige fire elementer i det pædagogiske grundlag skal fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan, så dem kan du læser mere om i de følgende afsnit.

Daginstitutionen er børnenes arbejdsplads, der skal være plads til forskelligheder.

Vi prøver at skabe en hverdag, hvor der er plads til det enkelte barn, der hvor det er udviklingsmæssigt.

Der skal være tid til fordybelse, læring, nærvær og leg.

Barnet skal føle sig mødt, der hvor det er, og føle det har indflydelse på sin hverdag.

Barnesyn :

Alle børn skal inkluderes i fællesskabet, børn skal møde voksne der er nærværende og omsorgsfulde.

Børn skal udfordres og opleve succeser, både i de pædagogiske aktiviteter og med deres kammerater.

Der skal være plads til at børn er forskellige og udvikler sig forskelligt.

Dannelse og børneperspektiv:

I børnenes hverdag, gennem voksenstyret aktiviteter og leg, tilegner børnene sig viden og færdigheder de kan afprøve i trygge rammer.

De skal møde voksne der lytter og giver plads til barnets, erfaringer og meninger.

Leg:

Leg er læring og har stor værdi for børnene.

Gennem leg bliver børnene sociale kompetente, lærer noget om sig selv og fællesskaber.

Når børn leger, deler de fælles oplevelser, de bruger deres fantasi og alle lærerplanstemaerne er på spil.

Læring:

Børn lærer alle deres vågne timer, i samspil med de voksne og de andre børn.

Læring sker gennem planlagte aktiviteter, fri leg, rutiner, kommunikation, og fællesskab.

Det pædagogiske læringsrum skal være trygt og tale til børnenes nysgerrighed.

Børnene lærer gennem nysgerrige voksne.

Børnefællesskaber:

Alle børn skal opleve sig som en del af fællesskabet.

Vi arbejder med fællesskaber, ved at være nysgerrige sammen med børnene, små grupper der undersøger, skov, vandhul, dyr, eller andre spændende ting.

I små grupper med en voksen, der sætter rammerne, kan vi her danne nye grupper og legerelationer.

Vi arbejder hele tiden med at udvikle vores børnesyn, samt syn på dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber. Efterhånden som vi arbejder med elementerne i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan de fem elementer bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene.

Børnefællesskaber

Miniprojektets fokus

Vi har modtaget rigtig mange nye børn, i løbet af kort tid, hvordan får vi dem med i fællesskabet

Projektdeltagere

Alle børn og voksne i børnehaven.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alle børn skal være med i fællesskabet, her sker leg, dannelse og læring. Vi har sat de nye børn sammen i mindre grupper med dem der har været der længe.

Der er taget på cykeltur, skovtur, gåture i byen, for at skabe relationer og venskaber.

Social udvikling, som barn oplever jeg:

At blive mødt, anerkendt og respekteret som den jeg er i fællesskabet, hvor jeg kan udtrykke mine følelser og tanker og blive forstået.

At have gode venner og værdi i mig selv, når jeg deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det der er anderledes end mig selv.

At tage hensyn, eksperimenterer, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og trygge voksne.

Alsidig personlig udvikling, som barn oplever jeg:

At have mod på livet samt erfaringer med sociale positioner og demokratiske processer.

At kunne engagere mig, samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor jeg kan få hjælp til at regulere mine følelser og håndterer både med og modgang.

At være en del af det større Friskole fællesskab.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Social udvikling, som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer:

Der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende, og nysgerrige voksne.

Hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet.

Alsidig personlig udvikling, som pædagogisk medarbejder skaber jeg miljøer:

Der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale, samt børn imellem.

Hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter- på tværs af køn, alder, social og kulturel baggrund.

Praksisfortællingens titel og datering

Indledning – begyndelse

Hver fredag er der fredagssang på friskolen. Det er et fast punkt på børnehavens ugentlige program at deltage i fredagssangen. Børnene glæder sig altid til at deltage, også selvom de skal ud af deres trygge rammer og over til de store børn på skolen.

Hændelse- handlingsforløb

Børnene slutter sig til samlingen i skolens gymnastiksal. Nogle af børnehavebørnene sætter sig sammen i en gruppe, mens andre sætter sig med deres større søskende, der går på skolen eller de sætter sig på skødet af en af de andre omsorgsfulde skolebørn. Der er mange skolebørn der elsker at få fingre i de små. Lærerne står for musikken og der bliver sunget mange sange som til at starte med er nye for børnehavebørnene, men med tiden kan de også synge med på dem. Børnehaven får også lov at ønske en sang eller to, og af og til får børnehaven optræde foran hele skolen med nogle af de sange de har øvet sig på i børnehaven.

Afslutning

Fredagssang er altid en dejlig måde at slutte ugen af på.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Som barn er det både forbundet med spænding nysgerrighed og en smule ærefrygt, at skulle over på skolen til fredagssang. men der er også noget trygt og rart i at gense sine gamle børnehaven venner som er startet i skole, eller mødes med sine større søskende igen. Børnene oplever sikkert også noget spændende i at se hvad skole egentlig er for noget og møde nye måder, mennesker og sange.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Fredagssang medvirker til at kultur og tradition bliver levendegjort for børnene og at friskole ånden også bliver en integreret og dannende del af børnehavelivet. Det er også et vigtigt skridt i at overgangen mellem børnehave og skole bliver afmystificeret og en tryk oplevelse, når den tid kommer.

Sammenfatning

En stor del af at være barn i Rudme Friskoles børnehave er også at være en del af friskolens liv og traditioner, og det dannelsesgrundlag, der ligger i det.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Her beskriver vi, hvordan vi hele dagen skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Vi har vokseninitierede aktiviteter om formiddagen, der tilbydes forskellige aktiviteter, inspireret af lærerplanen.

Vi deler børnene op i grupper, hvor vi bedst tilgodeser det enkelte barn, så alle børn er med i fællesskabet.

Der er faste rutiner i løbet af hele dagen, hvilket giver børnene tryghed og en hverdag, der er overskuelig. Eftermiddagen bruges til leg eller små hygge aktiviteter, sammen med de voksne.

Hvis børnene bliver optaget af noget, er det det vi tager udgangspunkt i.

Herunder ser I en illustration – Læringsmiljø-modellen. Den viser, hvilke elementer der tilsammen udgør det pædagogiske læringsmiljø: De daglige rutiner, vokseninitierede aktiviteter og børnekultur – holdt sammen af lege og fællesskaber.

Vi arbejder hele tiden med at udvikle vores *Pædagogisk Læringsmiljø*. Efterhånden som vi arbejder med læringsmiljøet i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi udvikler læringsmiljøet i vores hverdag sammen med børnene.

Pædagogiske læringsmiljø rutiner

Personalets udviklingsfokus

Rutiner omkring måltidet.

Miniprojektets fokus

Læringsmiljø, hvordan spiser vi.

Fællesskab.

Se/høre det enkelte barn.

Sproglig udvikling.

At barnet bliver mødt af ro og nærværende voksne og at rammerne er trygge og genkendelige.

Projektdeltage

Vuggestuens personale, børn og inddragelse af forældre

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Vi forventer bedre samtaler med børnene, uddybende sprog og alderssvarende pædagogik.

Tryghed, samme rutiner og genkendelighed.

Børnene lærer at vente på tur, at tage hensyn til hinanden.

Fællesskab og bedre læringsmiljø.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Godt pædagogisk overblik. Vi ser alle børn og kan bedre se deres udvikling og plads i gruppen.

Vi kan se hvert enkelt barn og understøtte det socialt og personligt.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Det er nemmere for børnene at navigerer i faste rutiner. Der er mere ro omkring måltiderne.

De børn der har lidt svært ved at blive hørt, bliver hørt når vi sidder ved bordet, hvor de voksne kan styre samtalen.

Vi optimerer børnenes sprog og sociale kompetencer gennem samtale.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Der er blevet meget mere ro omkring måltidet, hvert barn kender deres plads ved bordet, og rutinerne inden vi sætter os på vores pladser med håndvask og borddækning.

Opfølgning

Vi følger op i hverdagen og på personalemøder. Det er ikke et projekt der stopper, vi vil løbende arbejde med gode rutiner omkring måltidet.

Videndeling

På personalemøder og i hverdagen. Vi fortæller også forældrene hvad vi arbejder med.

Øvrige tanker og forståelser

Rutiner og overgange i vuggestuen

Vi er på legepladsen, og kalder ind til frokost.

Det er vuggestuebørnene der går først ind, så er der god plads og ro til, at de kan tage deres tøj af.

De er gode til at hjælpe hinanden, og vi voksne sidder der også og tilbyder, en hjælpende hånd.

Derefter er rutinen at vaske hænder, vi øver at skiftedes og gøre plads til hinanden ved vasken.

Håndvask tager lang tid, det er dejligt med vand og der kommer bobler i vasken.

Så er der borddækning, som de ældste børn tager sig af. Inden vi sætter os til bordet, er der lige en samling, hvor vi skal synge. Børnene vil gerne synge de samme fagtesange, og genkendelse er trygt og godt.

Derefter er der mad og samtale ved bordet.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Vuggestuebarnet oplever at overgangene føles mere rolige ved, at der er faste aftaler for rutinerne.

Overgangene bliver nemmere at aflæse og genkendeligheden gør at børnene begynder at arbejde med.

Rutinerne gør at de får nogle pejlemærker for deres dag som de kan begynde at navigere efter.

13-12-2021

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Rutiner giver de voksne nogle faste aftaler og opgaver der gør at alle ved hvad de skal og derved skabes der automatisk mere ro og tryghed hos børnene.

Sammenfatning

Rutiner er altid til løbende debat, og hverdagen er aldrig den samme, men når grundformen er på plads, er det også nemmere at være fleksibel, når der sker nogle uforudsete ting.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Vi arbejder hele tiden med at udvikle vores *samarbejde med forældre om børns læring*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan samarbejdet med forældrene er med til at sikre trivsel, læring, udvikling og dannelse for børnene.

Forældresamarbejde.

Personalets udviklingsfokus

Vi vil gerne løbende udvikle vores forældresamarbejde.

Miniprojektets fokus

At vores forældre ved, hvad vi arbejder med i institutionen, god information, vi skriver om dagens begivenheder på tavle, samt gennem billeder af dagens oplevelser.

På den måde håber vi at inspirerer forældrene til at samarbejde omkring trivsel, læring, udvikling og dannelse hos børnene.

Nyhedsbrev gennem Viggo hver uge.

Vi prøver at få en samtale omkring dagen med forældrene når barnet hentes.

At der tilbydes samtale, inden opstart i børnehave og vuggestue.

3 mdrs. samtaler.

En årlig samtale om barnet trivsel og udvikling.

Førskole samtale.

Børn og forældre kommer ofte på skolen, da vi har et tæt samarbejde. Skolen højtider og andre arrangementer i løbet af året såsom julemarked, fastelavn, forårsmarked og fællesmiddage er en fast del af børnehavens årshjul.

Projektdeltager

Hele institutionen deltager.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Kommunikation om barnets hverdag i ord og billeder giver børn og forældre stof til gode samtaler, samt styrke barnets sprog.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Vi håber vi kan at kan være med til at understøtte og inspirerer forældrene, til at bidrage positivt til barnets læring og udvikling. At en god daglig kommunikation kan give forældrene en følelse af medejerskab og engagement i daginstitutionen.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Vi arbejder løbende med, og reflektere over, hvordan vi kan udvikle vores kommunikationskanaler, så vi på bedste vis kan videreformidle vores pædagogiske arbejde.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

For os er familierne en vigtig ressource for at vi i fællesskab kan lykkes. Både for at sikre det enkelte barns trivsel og udvikling, men også for at daginstitutionen, kan nyde godt af det forældre input, der gør at vi som institution kan udvikle os.

Opfølgning

Vi har som fast punkt på personalemøderne valgt at tale om hvad der fungerer og ikke fungerer i den daglige forældrekommunikation. På vores forældrerådsmøder er vi også i dialog om hvad forældrene synes fungerer godt og hvad de savner i forhold til informationsniveau og metode.

Videndeling

Løbende opfølgning på personalemøder.

Øvrige tanker og forståelser

Skriv din tekst her

Dagligdagens synlighed

Indledning – begyndelse

Vi havde på personalemøderne talt om, hvordan vi kunne få udbredt fortællingerne om vores hverdag, så flere fik et indblik i hvad vi går og laver. Vi ville gerne arbejde med at vi kommunikerede på flere niveauer, da forældrene har meget forskellig tilgang og tid til den daglige overlevering.

Hændelse– handlingsforløb

Vi valgte at gøre de billeder mere synlige, som vi i forvejen tog af børnenes aktiviteter, ved at sætte en tavle op helt ude for ved hoveddøren. Her hængte vi dagens billeder op, uden de store tekstforklaringer. Derudover informerede vi på tavlen i garderoben mere udførligt om aktiviteterne. Desuden blev der ugentligt skrevet et nyhedsbrev ud på intra, til alle om hvad der var sket i den forgangne uge, og hvad der fremadrettet skulle ske.

Afslutning

Vi kunne se at billedtavlen jævnligt blev brugt af forældre og børn som udgangspunkt for en snak om hvad der var sket i børnehaven den dag. Vi har haft tilbagemeldinger om at forældrene generelt har været glade for de kommunikative tiltag.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Børnene bruger også billedtavlen flittigt som giver dem en visuel gentagelse af, hvilke aktiviteter de har været med til, og samtidig får de sat nogle flere ord på deres oplevelse.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

I en travl hverdag kan man som familie nemt gå glip af nogle informationer og fortællinger. Målet var at se om vi kunne differentiere vores kommunikation, så den ramte mere bredt i forhold til det individuelle behov for information.

Sammenfatning

Alt i alt mener vi at vi har fundet en god balance mellem over- og underinformation.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Vi arbejder hele tiden med at udvikle vores *Arbejde med børn i udsatte positioner*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn lige muligheder for at deltage i hverdagens fællesskaber.

Fokus på inklusion af børn i udsatte positioner.

Personalets udviklingsfokus

Miniprojektets fokus

Fra vi modtager børn i vores daginstitution, har det pædagogiske personale fokus på hvordan det enkelte barn inkluderes i den etablerede børnegruppe. Ved at observere, hvordan barnet indgår i leg med de andre børn og hvordan børnene modtager og inkludere hinanden i deres leg.

Projektdetagere

Hele daginstitutionen.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Barnet føler sig mødt og mærker at det bliver inviteret ind i et forpligtende fællesskab i trygge rammer. At barnet føler, at det har en værdi i sig selv og at det udvikler gode legerelationer. At det føler, at det kan få hjælp fra de voksne, hvis udfordringerne bliver for store til selv at kunne klare dem. F.eks. at et barn i en udsat position får hjælp til ikke at føle sig misforstået, så det kommer længere væk fra gruppen

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Som voksen har vi fokus på løbende at have observationer på børnegruppen som helhed, og hvordan de inkluderer andre i fællesskabet, men også at se på det enkelte barn og hvilke potentialer og udfordringer det har og hvordan det bruger dette når det indgår i fællesskabet. Den voksne vil ud fra dette kunne se hvordan der kan skabes miljø og rum, som kan gavne relationerne i gruppen. At der pædagogisk bliver arbejdet med at dele børn ind i mindre grupper, som vil kunne gavne et udsat positioneret barn, til at blive set og hørt af fællesskabet i et mindre og mere trygt miljø.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Det pædagogiske fokus på at skabe mindre gruppeinddelinger, der kan gavne det enkelte barn, med særlige udfordringer til at blive set, hørt og inkluderet i en gruppe, har vist sig at være til gavn for hele gruppen. Gennem de observationer pædagogen har gjort sig, omkring hvilke børn, der indgår i hvilke legerelationer, kunne sammensætte en lille homogen gruppe på en sådan måde, at de kan få gavn af hinanden uden, at der opstår for meget konkurrence og for store sproglige og udviklingsmæssige forskelle, som kan risikere at skille nogen ud.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Det er tydeligt at se at mange børn efterfølgende blomstre op i det store fællesskab, når de er blevet hjulpet lidt i gang i en lille tryk gruppe først. Børn der måtte have befundet sig i en udsat position, får her igennem mulighed for at vise sit potentiale frem i et trygt miljø, og der opstår derved et godt fundament for det videre relations arbejde.

Opfølgning

Det opfølgende arbejde går ud på at følge med i hvordan barnet, der befinder sig i en udsat position, løbende udvikler sig, og om der evt. skal afprøves andre gruppeinddelinger, for at udfordre og skabe grobund for ny udvikling og nye relationer for barnet.

Relations cykeltur august/september 2021

Indledning – begyndelse

Der er startet et barn i børnehavegruppen som både sprogligt og udviklingsmæssigt, ikke er alderssvarende. Vi har derfor besluttet at sammensætte en lille gruppe af yngre børn fra både børnehaven og vuggestuen, der vil passe godt sammen med hende. Vi har valgt at planlægge aktiviteter som ture ud af huset. Vi bruger vores nye ladcykel hvor der er plads til 6 børn.

Hændelse– handlingsforløb

Børnene er helt vilde med at komme ud og cykle. Selv pigen der er sprogligt udfordret, lærer hurtigt at sige noget der minder om cykeltur. Børnene hygger sig sammen i cyklens ladvogn og der bliver peget og kommunikeret lystigt, om de ting vi kører forbi. Den nye pige er tydeligt med på en nonverbal måde, og der bliver grinet og peget på ting, vi kører forbi. Når vi kører på den ujævne markvej, siger de alle ” ryste lyde ” til stor morskab. Undervejs synger vi også nogle sange, og taler om hvad vi ser.

Afslutning

Turen slutter hjemme ved børnehaven igen og man kan se at børnene bruger deres fælles oplevelse i det de nyetablerede relationer fortsættes i deres videre leg på legepladsen.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Det kan mærkes, at det at sidde sammen i cykelanhænger gør, at der hurtigt skabes en kommunikation mellem alle børnene. Alle er med og alle føler sig tydeligvis inkluderet i gruppen, med eller uden de store sproglige evner.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Den voksne kan sætte ord på det børnene ser eller det de forsøger at fortælle hinanden undervejs på turen. Det er godt at se, hvordan børnene har en større opmærksomhed på hinanden og på det der foregår omkring dem. Den voksne kan også gøre de andre børn opmærksom på det barn, der er i en udsat position ved at fremhæve over for de andre, hvad det barn f.eks. er god til. Det gav en god snak om hvad de hver især var gode til.

Sammenfatning

Det blev til mange gode ture ud i landskabet og man kunne mærke, at der opstod mange gode legerelationer i kølvandet på det, og at børnene respekterer hinanden på trods af sproglige vanskeligheder.

Sammenhængende børneliv

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Vi arbejder hele tiden med at bidrage til et *Sammenhængende børneliv*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi sikrer sammenhæng i børnenes liv og læring, i overgangene mellem hjem, dagtilbud og skoler, samt hvordan vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Vi arbejder hele tiden med *Inddragelse af lokalsamfundet*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager lokalsamfundet i arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer for børnene.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Vi har hele tiden fokus på *Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager børnenes oplevelser og perspektiver, når vi løbende vurderer og udvikler kvaliteten af børnemiljøet, som en del af arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Som tidligere beskrevet, har vi i Faaborg-Midtfyn kommune udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med at holde styr på de lovfastsatte temaer og mål i den pædagogiske læreplan, når vi planlægger vores hverdag med børnene og reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer vi skaber og børnenes læring.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

På de følgende sider folder vi læringsblomsten ud, idet vi gennemgår læreplanens 6 indholdstemaer og de 12 mål. Under hvert tema finder du eksempler på, hvad der kendetegner de læringsmiljøer, som personalet stræber efter at skabe, samt hvad børnene skal have mulighed for at opleve i deres hverdag sammen med kammerater og personale.

I afsnittet om evalueringskultur, kan I læse mere om, hvordan vi evaluerer vores pædagogiske praksis og følger op, så vores læringsmiljøer bedst muligt understøtter børnenes brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Alsidig personlig udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er præget af omsorg og tryghed samt appellerer til nysgerrighed
- der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børn imellem
- hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter – på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at have mod på livet samt erfaringer med sociale positioner og demokratiske processer
- at være nysgerrige og føle sig trygge i verden, så de kan holde fast, prioritere og fordybe sig med tillid til egne potentialer
- at kunne engagere sig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor de kan få hjælp til at regulere deres følelser og håndtere både med- og modgang

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres alsidige personlige udvikling.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Social udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne.
- hvor alle er aktive medspillere og udviklere af fællesskaber i empatisk samspil med andre børn og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet.
- hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet.

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at blive mødt, respekteret og anerkendt, som dem de er i fællesskaber, hvor de kan udtrykke deres følelser og tanker og blive forstået.

- at have gode venner og værdi i sig selv, når de deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det, der er anderledes end dem selv.
- at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne.
- at være kendte i og trygge ved lokalmiljøet samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området.

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres sociale udvikling.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kommunikation og sprog*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor voksne anvender et nuanceret og nærværende sprog samt sikrer alles mulighed for at indgå i sproglige samspil og dialoger på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- hvor alle har adgang til såvel analoge som digitale bøger, spil og skriveredskaber, som kan anvendes med og uden voksnes hjælp.
- hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til dem og kammeraterne, mens de øver sig i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden.
- erfaringer med at sprogliggøre deres tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så de opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund.
- at både kroppen, talen og skriftsproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden.

Naturen som sprogligt udviklings rum.

Personalets udviklingsfokus

Vi vil sætte fokus på hvordan vi kan udnytte naturen som et samtalerum. Da vi tænker at den sproglige udvikling fremmes når det bruges i en konkret sammenhæng som naturen lægger op til.

Miniprojektets fokus

Vi vil sætte fokus på hvorledes børnene sprogliggøre deres oplevelser og stiller spørgsmål undervejs i de aktiviteter vi foretager os i naturen. Og om det har en afsmittende effekt på deres generelle sprogudvikling.

Projektdeltagere

Alle børnehavebørn.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Barnet vil opleve, at de kan få sat ord og begreber på deres naturoplevelser og opdagelser.

Barnet får måske kendskab til nye ord og underkategorier fra naturens verden.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Den voksne vil i en vekselvirkning mellem voksen initieret leg og en mere fri udforskning skabe grobund for, at børnene arbejder med at sprogliggøre deres oplevelser.

Den voksne vil i sin tilstedeværelse være tilgængelig, både på sidelinjen og som formidler.

Den voksne vil forsøge at få børnene til at reflektere over det de undersøger.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Det der fungerede godt, var at der var en god vekselvirkning mellem fællesoplevelsen og den mere individuelle oplevelse. Dette skete gennem, at vi legede nogle fælles lege med udgangspunkt i naturen og så barnets mere individuelle udforskning, hvor den voksne kunne hjælpe barnet med at sprogliggøre barnets naturoplevelse.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Sproglig stimulering fungerer ret godt når det bliver konkret - learning by doing.

Ord bliver nemmere opsuget i ens sprogforståelse, når det er noget man har haft konkret fat i, hvilket naturen giver rig mulighed for.

Når barnet samtidig oplever noget og sætter ord på det sammen med sine venner, bliver det også en gensidig sprogdveksling der opstår.

Opfølgning

Der var efterfølgende mange afsmittende sproglige tegn fra deres oplevelser i naturen.

Mange hjembragte fund i skoven gav også videre stof til samtale.

Sprog tur i skoven juni 2021.

Indledning – begyndelse

Hele børnehaven tager på tur i vores lokale skov hvor børnene tit tager på udflugt til. Denne gang har vi forberedt børnene på, at vi skal lave forskellige aktiviteter som vi har forberedt.

Vi har også medbragt vores insektglas, så vi har noget at indsamle de ting vi finder i.

Hændelse– handlingsforløb

Vi slår lejr på vores faste sted i skoven og samler alle børn, så vi kan fortælle om den aktivitet vi skal i gang med.

Vi skal starte med at lave skov lotteri. De voksne har taget nogle billeder af nogle forskellige ting man kan finde i skoven. Vi taler om hvad der er på billederne. Børnene bliver delt ind i grupper, der består af en stor og en lille. De skal nu sammen finde det der er på billedet i skoven og bringe det tilbage til lotteripladerne.

Børnene er meget ivrige for at komme i gang og de fleste hold arbejder godt sammen og taler om hvor de kan finde de forskellige ting. Nogle har lidt svære ved at få ideer til finde steder og vil gerne have en løsning fra de voksne. De voksne forsøger at stille spørgsmål, der kan få dem til at finde en løsning selv. Tit er det de små i gruppen, der først kommer på et sted at lede.

Alle børn når mere eller mindre, at finde det de skal finde og legen slutter.

Bagefter får de alle et insektglas og nu er det mere frit, hvor børnene vil gå på opdagelse. De voksne går lidt rundt mellem de enkelte børn og spørger ind til hvad de har fundet i insektglassene. Der kommer nogle gode snakke om hvad det er de har fundet. Nogle børn øser ud af deres viden og andre er mere spørgelysten på hvad der er i glasset.

Afslutning

Hjemme i børnehaven viser de deres fangst frem og snakken om deres oplevelser fortsætter.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Barnet oplever at lære nogle nye ord og underbegreber om naturen og gentage gamle.

De inspirerer sprogligt hinanden når de fortæller om deres insektfangst.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Vores oplevelse var, at børnene havde sprogligt forskellige tilgange til hvordan de satte ord på deres undersøgelser af naturen. Nogle af de børn, der manglede de rigtige ord, brugte bare de ord som lå tæt på det de ville forklare og nogle var meget interesseret i at bruge de korrekte ord. Nogle børn havde ikke så mange ord, men fik sat ord på deres oplevelse af en voksen.

Sammenfatning

Man kan sammenfatte at naturen er et læringsrum, der kan bruges til mange ting heriblandt, er sprogtræning ingen undtagelse. Så det vil vi helt sikkert gentage.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Krop, sanser og bevægelse*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes.
- hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse.
- hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter.

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at mestre overgange mellem ro og bevægelse og nyde begge dele.
- at tage initiativer til leg og eksperimenter med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk.
- at kende til og forstå deres krops funktioner og behov samt reagere hensigtsmæssigt på sanseindtryk og kroppens signaler.

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder: Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres kroppe, sanser og bevægelse.

Motorisk skovtur april 2021.

Personalets udviklingsfokus

At skabe et læringsmiljø hvor der er udvises glæde ved bevægelse i uderummet, hvor der er plads til store armbevægelser.

Vi vil bruge vores lokale skov som grundlag for at udvikle og stimulere til krop og bevægelses leg. finde væltede træ, eller træstubbe til at klatre i og hoppe fra. Gå en tur uden for stierne, så det bliver udfordrende, at skulle over og under grene ol.

Fokus skal ligge på glæden og motivationen ved at bruge skoven og de kropslige udfordringer den indeholder.

At børnene finder velbehag ved at bevæge sig og bruge deres krop i naturen.

Miniprojektets fokus

Miniprojektet lægger vægt på den vokseninitierede aktivitet samt leg og fællesskab og om, at bruge de motoriske rammer der findes i naturen.

Projektdeltagere

Vuggestuebørnene og 2 voksne.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Barnet oplever at sanse sin krop og mærke at kunne mestre og beherske sin krop.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

At vi får et indblik i hvordan de enkelte børn mestrer og klare sig motorisk og kropsligt, og om de har mod og styrke til at blive udfordret.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Vi fandt ud af at naturen er et ideelt sted at arbejde med krop og motorik. Naturen indeholder mange udfordringer som kan differentieres fra barn til barn. Nogle børns motoriske evner og gåpåmod overraskede positivt, og andre skulle motiveres mere til at prøve.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Der sker meget med sanseapparatet når børn bevæger sig i naturen. Der bliver skabt en del udvikling og læring, når man bevæger sig ud af de vante institutionsrammer. Både på det motoriske plan, men også når barnet skal lære at afkode et nyt miljø med sin krop. Nogle børn var fulde af gå-på-mod, andre var mere forsigtige og bekymrede i deres tilgang.

Opfølgning

Med fokus på den børnegruppe som deltog i projektet, vil vi følge op ved at tage i skoven så tit som muligt for at følge deres kropslige udvikling og deres motoriske fremskridt.

Videndeling

På personalemøderne vendte vi vores oplevelser. Bl.a. af, hvordan vi fremadrettet vil arbejde på at vuggestuegruppen hyppigere kan komme på skovtur. At vi f.eks. kan anvende vores ladcykel så gåturen til og fra skoven, ikke bliver for udmattende for de små ben.

skovmotorik april 2021.

Indledning – begyndelse

Det var en motiveret vuggestueflok på 6 børn, der gik til skoven. Der var enkelte af dem, der var for små til selv at gå, så de blev kørt i klapvogn til skovkanten, hvor de så kom ned for selv at gå.

Nogle af børnene var der fuld fart på, andre var mere forbeholdene ved at skulle bevæge sig ind i skoven, hvor vejen var fuld af forhindringer.

Hændelse– handlingsforløb

Vi fandt snart et væltet træ som vi kunne gå balancegang på. Nogle af børnene ville gerne støttes af en voksen, mens andre sagtens kunne klare at balancere selv. Enkelte børn var enten for små eller havde ikke mod til at gå balancegang.

For de sidstnævnte var det rigelig udfordring at kravle op på en træstub og hoppe ned igen.

Afslutning

Alt i alt havde alle en god oplevelse, på hver sit niveau. Alle var trætte da de kom hjem til vuggestuen.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Det var tydeligt at opleve, hvorledes hvert barn greb skovens rum an på hver deres måde. For nogen var det en stor overvindelse, mens andre var meget nysgerrige og undersøgende.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Set ud fra et motorisk perspektiv, er skoven et rigtigt godt sted for børn, at få udfordret sig selv kropsligt på mange måder. Det var overraskende at opleve enkelte børn, der var bedre motorisk og vovemodige, end vi havde regnet med. Skoven vil helt sikkert også i fremtiden være et foretrukket sted at arbejde med børnenes motorik og kropsforståelse.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Natur, udeliv og science*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der understøtter spontan glæde ved naturen, og hvor bæredygtige praksisser udfoldes.
- hvor børnenes lyst til at udforske naturfænomener og lege med tal, former og mængdeopfattelser anerkendes og mødes relevant.
- hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber.

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- glæde ved og forbundenhed med naturen samt kendskab til naturvidenskabeligt og matematisk funderede begreber og forklaringsmodeller.
- erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden.

- begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling samt mine muligheder for selv at bidrage.

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder: Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på natur, udeliv og science.

Natur-undersøgelse af foråret - marts 2021.

Personalets udviklingsfokus

Vores miniprojekt omhandler foråret som naturfænomen. Vi vil undersøge hvorvidt at projektet vil stimulere børnenes nysgerrighed, undren og lyst til at udforske naturen på denne tid af året.

Miniprojektets fokus

Sammen med børnene vil vi undersøge forskellige ting der kan forekomme af naturfænomener ved forårets kommen. For at folde emnet ud vil vi bruge vokseninitierede aktiviteter fælleslege, kreative aktiviteter, eksperimenter, skovture, planteprojekter.

Projektdeltagere

Både vuggestue og børnehave indgår i projektet.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Vi forventer:

At børnene både vil møde forårets oplevelser overordnet ved at de kommer ud i naturen og sanse den på netop denne årstid, hvor blade og anemoner skyder frem.

At de vil komme til at erfare det, der sker når de er med til at så blomster og se dem skyde op.

At de gennem natureksperimenter vil undres.

At de selv gennem kreative aktiviteter vil kunne udtrykke deres oplevelser med naturen og foråret. At de vil få en kulturel oplevelse ved at beskæftige sig kreativt med påsken som højtid.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Vores forventninger er at vi oplever nogle børn, der udviser glæde og nysgerrighed dels gennem de vokseninitierede aktiviteter, der skal undersøge årstidens mange små mirakler og også en forventning om at se nogle børn der tør at gå på opdagelse ud i naturen/ skoven som rum, på egen hånd.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Vi er blevet opmærksom på at børn mere oplever, sanser og lærer naturen at kende via "det store i det små" f.eks. ved aktivt selv at få fingrene i naturen, end ved lange voksenforklaringer.

Frem for altid at bevæge os igennem naturen, er vi nu begyndt at lave en lejr som udgangspunkt for vores oplevelser, hvilket giver mere fordybelse til at sanse.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Vi ser nogle børn, der er blevet mere opmærksomme på det miljø de færdes i og som giver respons på det de ser ud fra mange af de aktiviteter som vi har berørt i dette miniprojekt om naturen i foråret.

Børnene giver udtryk for at de har fået en større forståelse for hvad de forskellige årstider rummer og i hvilken rækkefølge de kommer.

Børnene nævner og er bl.a. opmærksomme, på de fuglestemmer de hører og kan af og til også genkende hvilke fugle det er.

De viser stor interesse for at lede efter insekter.

De sætter selv de lege i gang som vi har introduceret for dem.

De plejer og holder øje med de blomster, som de har været med til at forspire og senere plante på legepladsen.

Opfølgning

Vi oplevede at børnegrupperne, helt som forventet, undersøgte naturen på hver deres måde afhængig af udviklingstrin, kunnen og mod. Fra det nonverbale vuggestuebarn, der var mere kropslige og sanselige i deres tilgang til naturen og deres måde, at vise deres oplevelser af det, miniprojektet gav dem af naturens fremspiring i foråret. Børnehavebørnenes tilgang var mere sproglig og spørgende. Der kom mange tegn fra børnehavebørnene i de samtaler/tegninger efterfølgende, der viste at det vi havde arbejdet med, havde haft en indvirkning. Alle børn viste generelt, at de havde fået meget forskelligt og individuelt udbytte af projektets undersøgelse af naturen i foråret.

Videndeling

På vores personalemøder har vi efterfølgende delt de oplevelser som miniprojektet har givet os. Vi vil gerne bruge foråret en anden gang, når vi skal arbejde med naturen, da denne årstid har så mange aspekter og muligheder. Dog vil vi tænke ind hvordan andre årstider kan bruges i kommende projekter og hvordan vi kan arbejde i mindre grupper, så at vi som pædagoger, kan nå rundt om alle børnenes oplevelser og refleksioner.

Leg: Den travle bi

Indledning – begyndelse

Det er formiddag, Vejret er godt der er forår i luften og alle børn er på legepladsen. Et langt reb har markeret en cirkel midt på legepladsen. Inde i cirklen ligger der nogle grankogler.

Hændelse– handlingsforløb

Pædagogen samler alle børn i cirklen og fortæller dem om, at på netop sådan en forårsdag vågner bierne op efter en lang kold vinter for at lede efter blomster, de kan suge nektar i. Bien har meget travlt når det sker. 3 børn bliver valgt til at være bier inde i cirklen. Resten af børnene står uden for cirklen og er de frække myrer. Bierne skal nu skynde sig at kaste grankoglerne ud af cirklen og myrerne, skal kaste dem tilbage i cirklen. Hvis bierne får tømt cirklen, har de vundet. De fleste børn er topmotiveret for at være med. Nogle vil hellere sidde og kigge med fra afstand, men der er en god blanding af store og små med. Da legen er i gang, er alle meget aktive, store som små har lige stor indflydelse på legens succes. Nogle af de mere observerende børn melder sig også ind i legen. Alle har det sjovt på hver deres måde, og der er ikke optræk til konflikter undervejs.

Afslutning

13-12-2021

Børnene skifter roller undervejs så alle har prøvet at være inde og uden for cirklen.
Da legen slutter, bruger vi rebet til at lave en tovtrækningskonkurrence.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Dels får børnene en fortælling om biens liv her ved forårstid, hvor de med egen krop mærker, hvordan det føles at være en travl bi.

Legen giver dem også en oplevelse af at arbejde sammen, og løse en fælles opgave som hold, og som samlet børnegruppe.

Senere på dagen havde børnene selv fundet rebet og lagt det ud i en cirkel for at lege den.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Som voksen er det interessant at se på, hvilke måder børnene samarbejder under en regelstyret leg. Vi ville også gerne vække børnenes nysgerrighed for naturen ved bl.a. at bruge leg til læringsmetode.

Sammenfatning

At bruge styret lege "Den travle bi" som en del af de aktiviteter vi havde valgt at anvende for at komme rundt om miniprojektet om forår, var en god måde at ryste børnene sammen på og samtidig pege dem ind på emnet.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kultur, æstetik og fællesskab*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor alle får oplevelser og erfaringer med egne og andres kulturelle normer, traditioner og værdier både som aktive deltagere og tilskuere.
- hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund.
- hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer.

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet.
- scene- og billedkunst, film, musik og litteratur samt mulighed for at deltage både som tilskuer og udøver.
- adgang og kendskab til forskellige materialer og medier samt mulighed for at udfolde sig skabende og undersøgende med og uden voksne.

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på kultur, æstetik og dannelse.

Ude maleprojekt juni 2020.

Personalets udviklingsfokus

Miniprojektets fokus

At børnene udforsker, eksperimenterer, oplever at arbejde med maling, farveblanding, pensler og de store armbevægelser, når de maler udendørs.

Projektdeltagere

Alle børnehavebørn.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Adgang og kendskab til forskellige materialer og medier samt mulighed for at udfolde sig skabende og undersøgende med og uden voksne.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt socialt og etnisk baggrund.

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Ved at tænke uderummet ind som et sted for kreativ udfoldelse, skabte det nogle nye muligheder for, hvad vi kreativt kunne foretage os når Covid 19 havde begrænset de sædvanlige inde-aktiviteter.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Vi oplevede at børnenes deltog meget engageret i projektet. Det var tydeligt en aktivitet, der havde været savnet, da Covid 19 havde begrænset de fleste inde aktiviteter. De børn der ikke var i gang med aktiviteten, deltog i ventetiden, med at kigge på de andre der var i gang med at male. De reflekterede over det de andre lavede. Meget der blev lavet var tydeligt inspireret af det de havde set. I nogle tilfælde var der også børn der som udgangspunkt ikke ville male, men som undervejs blev mere modige og ville være med alligevel.

Opfølgning

Vi har efterfølgende på personalemødet, rundet vores oplevelser af projektet og besluttet at vi også fremover kan rykke flere kreative aktiviteter ud i uderummet.

Ude male/ kunstprojekt

Indledning – begyndelse

19/5-20 Ude maleoplevelse.

På grund af Corona tiltag, er vi ude på legepladsen hele dagen.

13-12-2021

Derfor har der ikke indtil videre foregået så mange af de typiske inde aktiviteter, som der plejer, så som at tegne og male.

Projektet foregik et par dage om ugen og strakte sig over flere uger.

Hændelse– handlingsforløb

Vi slæber derfor maling pensler og andet malergrej ud på legepladsen udenfor, og taper papiret fast på lege skuret så børnene kan male der.

Børnene er topmotiverede og vil gerne i gang.

Afslutning

Der er desværre ikke plads til at alle sammen kan male på samme tid, så dem der må vente på tur, bliver i stedet kunstanmeldere som kigger på.

Vi sidder lidt og snakker om, hvad der godt ved det de andre maler, og hvilke farver de godt kan lide osv. Det bliver en rigtig hyggelig oplevelse, hvor vi ser og hører mange søde og anerkendende kommentarer børnene imellem.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Børnene havde savnet at lave nogle af de kreative inde aktiviteter og var derfor meget motiveret for at være med. Selvom de ikke kunne male alle sammen på en gang, fik tilskuerne også noget ud af at kigge på det de andre malede og fortælle hvad, de oplevede de så.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Nogle gange kan et maleprojekt for den voksne være ensbetydende med at rende omkring og skaffe maling sørge for forklæder og alt mulig andet praktisk. Men det her friluft maleri, var på mange måder mere nærværende og fordybende. Måske fordi det foregik ude, hvor der ikke skulle passes så meget på malerklatter diverse steder.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan skaber vi en evalueringskultur?

Her beskriver vi, hvordan vi arbejder med den løbende pædagogiske læreplanlægning, samt hvordan forældre og bestyrelse inddrages i evaluering og opfølgning. Formålet med den løbende planlægning og evaluering er, at etablere og regulere vores pædagogiske læringsmiljøer, så børnene trives, lærer, udvikler sig og dannes optimalt. Vi præsenterer her nogle af de metoder og værktøjer vi anvender til dokumentation, refleksion og evaluering af de pædagogiske læringsmiljøer - i relation til vores vurdering af børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi bruger vores personalemøder til evaluering, af de projekter, vi har kørende, samt aftale, hvad det næste projekt, i forhold til læreplanen skal handle om. Her foregår der en dialog der indeholder en spørgerunde, hvor medarbejderne er nysgerrige på de temaer der er udført.

Der er et punkt på bestyrelsesmøderne, hvor det drøftes, hvad der sker pædagogisk i børnehave og vuggestue.

Forældrerådet bliver præsenteret for, hvad vi arbejder med i institutionen og inddrages sammen med de andre forældre, i de projekter hvor der er mulighed for det.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan?

Materialet fra de løbende evalueringer, som er beskrevet i forrige afsnit, anvendes som dokumentation for evaluering af det samlede arbejde med den pædagogiske læreplanlægning, der ifølge dagtilbudsloven skal foretages mindst hvert andet år. Formålet med samlede evaluering er at afdække og redegøre for, i hvilket omfang vi har levet op til det fælles pædagogiske grundlag og de tolv fælles mål under de seks læreplanstemaer.

Der udarbejdes et fælles evalueringsdesign for alle dagtilbud i Faaborg-Midtfyn Kommune, som offentliggøres på kommunens hjemmeside FMK.dk